

Qədim QUBADOV

Filologiya üzrə fəlsəfə doktoru

Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutu

qedim.kerimoqli@gmail.com

MÖHSÜN NƏSİRİ VƏ ONUN “LİSANÜT-TEYR” TƏRCÜMƏ ƏSƏRİ

Açar sözlər: Möhsün Nəsiri, Z.Nəxşəbi, “Lisanüt-teyr”, “Tutinamə”

Key words: Mohsun Nasiri, Lisanut-Teyr, Tutinama, Z.Nakhshabi

Ключевые слова: Мохсун Насири, З.Нахшаби, «Лисану-т-тейр», «Тутинаме»

XVIII əsr ədəbiyyat tariximizdə özünəməxsus dövr kimi xarakterizə edilə bilər. Məhz bu vaxtda poeziyamızda heca vəzninə daha çox üstünlük verilmiş, M.V.Vidadi, M.P.Vaqif və ardıcılıarı xalqın ruhunu oxşayan şeirlər yazmaqla, milli janrları üstün mövqeyə qaldırmış, poeziyanı canlı xalq dilindən gələn sözlər, ifadələr hesabına zənginləşdirmişlər. Bütün bunlar ədəbiyyatın məzmun və eləcə də formaca yeniləşməsindən, həmçinin daha çox oxucu kütləsinin tələblərini ödəmək ehtiyacından doğmuşdur. Bu baxımdan XVIII əsr Azərbaycan şifahi xalq ədəbiyyatının inkişaf etdiyi, dolğunlaşıb kamilləşdiyi və yazılı ədəbiyyata ən çox təsir etdiyi dövrdür. Azərbaycan folklorunun ən gözəl və şah əsərlərinin əksəriyyəti – “Koroğlu”, “Əsli və Kərəm”, “Aşıq Qərib” və s. dastanlar, saysız-hesabsız qoşmalar, bayatılar, ağılar məhz bu dövrün məhsuludur.

XVIII əsrdə dastanların daha çox yaranması və geniş yayılması dövrün ictimai-siyasi hadisələri ilə bilavasitə bağlı idi. Şifahi xalq ədəbiyyatının inkişafı və zənginləşməsi, dastan, nağıl, xalq mahnılarının ideya-bədii xüsusiyyətlərinin daima təkmilləşməsi işində hələ çox qədim zamanlardan ozanlar, XVI-XVII əsr aşıq adlandırılan xalq şairləri müstəsna rol oynamışlar. Qeyd etmək olar ki, orta əsrlər poeziyasının müəyyən etdiyi qanun-qaydalardan uzaqlaşma, xalq yaradıcılığına məxsus poetik xüsusiyyətlərin yazılı ədəbiyyatda geniş tətbiqinə meyil bu dövrün ədəbiyyatı üçün səciyyəvi hal olmuşdur.

XVIII əsr bədii nəsr tariximiz üçün də əlamətdar hadisələrlə zəngindir. Məhəmmədin “Şəhriyar” dastanı, Möhsün Nəsininin “Lisanüt-teyr” (“Quşların dili”) əsəri məhz bu zamanlarda ərəyə gəlmiş bədii nümunələrdir.

Möhsün Bin Əbdülhəmid Nəsiri XVIII əsr ədiblərimizdəndir. Onun dövrümüzə qədər yalnız bir ədəbi nümunəsi Gəncə xanı Cavad xan Ziyadoğlu Qacarı (1785-1804) sifarişlə qələmə aldığı “Lisanüt-teyr” adlı nəsr əsəri gəlib çatmışdır. Möhsün Nəsininin həyatı və yaradıcılığı və eləcə də “Lisanüt-teyr” əsəri uzun müddət diqqətdən kənar qalaraq araşdırılmamışdır. Haqqında ilk məlumat 1958-ci il Füzulinin vəfatının 400 illiyi ilə bağlı nəşr olunmuş məqalələr toplusunda Ə.Cəfərzadənin “Füzuli əsərlərinin xalq ədəbiyyatına təsiri haqqında bir neçə söz” adlı məqaləsində verilmişdir. O, bu nəsr nümunəsinin yazılma tarixi, müəllifi və onu yazıya almış katiblə bağlı qısa qeyddən sonra əsərin məziyyətindən söz açmışdır. Professor Ə.Cəfərzadə M.Nəsininin nəslə yazdığı bu əsərə Füzulidən təsirlənərək çoxlu nümunələr gətirdiyini və yaxud onun təsiri ilə yazdığı öz şeirlərini daxil etdiyini bildirir [1, s.246].

Möhsün Nəsiri ilə bağlı geniş və ətraflı tədqiqat işində ilk addım AMEA-nın müxbir üzvi Əlyar Səfərlinin adı ilə bağlıdır. Professor Ə.Səfərli araşdırmasında M.Nəsiri XVIII əsrin görkəmli yazıçısı kimi təqdim etmiş, “Lisanüt-teyr” əsərindən bəhs edərkən onu bədii nəsrimizin ən kamillə nümunələrindən biri kimi xarakterizə etmişdir. Əsərin mövzusunun yaranma tarixi, məzmunu və eləcə də ideya-bədii xüsusiyyətləri haqqında geniş məlumat verən Ə.Səfərlinin qeydlərinə görə, “Möhsün Nəsininin “Lisanüt-teyr” əsəri “Tutinamə” də adlandırılabilir. Çünki, bu mövzuda yazılan əsərlərin hamısı, demək olar ki, «Tutinamə» adı ilə tanınır və burada verilən hadisə və rəvayətlərin hamısı şirindilli tutinin dilindən nəql olunur» [2, s.178-192].

M.Nəsininin “Lisanüt-teyr” əsəri AMEA-nın müxbir üzvü, professor Möhsün Nağısoylu və fil.ü.f.d. Söhrab Bayramlı tərəfindən müştərək şəkildə tranfonliterasiya edilərək lüğət və izahlarla birlikdə 2001-ci ildə ilk dəfə, 2009-cu ildə sadələşdirilmiş formada ikinci dəfə nəşr olunmuşdur. Hər iki nəşrə geniş ön söz yazılmışdır. Ön sözdə bu əsərin yaranma tarixi, adı, ideya qaynaqları, bədii xüsusiyyətləri və məzmunu haqqında geniş bəhs edilmişdir.

Möhsün Nəsininin anadan olduğu yer və doğum tarixi haqqında dəqiq və tutarlı bir məlumat yoxdur. Araşdırmalardan ədibin XVIII əsrdə yaşadığı və Gəncə xanı Cavad xan Qacarı (1748-1804) müasiri olub, onun sarayına yaxın olduğu məlumdur. Məhz, Cavad xanın sifarişi ilə qələmə aldığı “Lisanüt-teyr” əsəri Möhsün Nəsininin nə qədər yüksək ədəbi zövqə, incə və zəngin bədii təxəyyülə malik bir yazar olduğunu ortaya qo-

yur. Bu əsərdən, həmçinin Möhsün Nəsininin öz ana dilindən başqa ərəb və fars dillərini mükəmməl şəkildə mənimsədiyi məlum olur.

“Lisanüt-teyr”in dibaçesindən bəlli olur ki, bu əsər Gəncə xanı Cavad xan Qacarı israrlı tələbi ilə qələmə alınmışdır. Cavad xan Möhsün Nəsininin ərəb və fars dillərini yaxşı bildiyini və öz ana dilində də qələmə çalmağa qüdrətinə malik bilikli sənətkar olduğunu nəzərə alıb, Yaxın və orta Şərqi kifayət qədər geniş yayılan və ibrətamiz hekayətlərlə zəngin olan “Tutinamə” mövzusunda əsər yazmasını ona buyurmuşdur: «Tanrının verdiyi uğurlarla qorunan Cavad xan Ziyad oğlu Qacar – nə qədər ki, gecə-gündüz var, onun qəhrəmanlıqları ölkələrdə söylənəcək, ucalıq binası təmiz nəslinin-kökünün məhəbbət və mehribanlığına görə möhkəm qalacaqdır – qayğı gözü ilə halıma nəzər salıb mehribanlıq göstərdi, mən yazığı bu sözlərlə başı uca etdi: Tanrıya şükürlər olsun ki, farsların, ərəblərin dilindən büsbütün faydalanmışsan. Nə olar ki, zamanın vəərəqlərində olan və məzmunlarının bakirə yanaqları utandırıcı sözlərlə, yaraşmaz ifadələrlə gizləndirilmiş nağılların bəzisi gözəl qələminlə bəzənib üzə çıxa. Kitablar və əsərlər içərisində Meymunla Xücestanın əhvalatından və qəlbisinq tutuquşunun dediklərindən ibarət elə bir hekayət vardır ki, hər nağılı bir hikmətdir. Yanlışıqla, qəbahətli sözlərlə dolu o hekayət zamanın yarpaqları altında gizli və örtülü qalmışdır. Yaradanın qələminin gücü ilə onu düzəldib bəzə ki, oxunması rəğbət göstərənlərin şüurunun gözünü işıqladırsın» [3, s.28].

Aldığı sifarişə əvvəlcə tərəddüdlə yanaşan Möhsün Nəsiri bu cür ağır mövzuda yazmağı bacarmayacağını düşünmüşdür. «Amma yazıq canımda o gücü görməyib, təsəvvür kəməndim bu istəyin ucalığına çatmayıb, onu buyruğu ilə getməyə tərəddüd edərkən «Buyrulan bağışlanar» incə mətləbi yadıma düşdü». Göründüyü kimi, sonra özündə güc tapan yazar mövzunu dərinlənə araşdırmış, bu məzmununda yazılmış əsərlərə diqqət yetirmiş, xüsusilə Z.Nəxşəbinin “Tutinamə” əsərini götürərək onun əsasında tərcümə əsəri ortaya qoya bilmişdir. «Ənənəvi mövzunun doğma ana dilində yeni abidəsini yaradan M.Nəsiri orijinal yaradıcılıq yolu tutmuş və özünəməxsus bir əsər meydana gətirmişdir. O, müştərək mövzuların çox yerini dəyişmiş, əlavə və ixtisarlar aparmış, hekayələri yeni təfsilatli gözəlliklərlə işləyərək, səciyyəvi surətlər yaratmışdır» [2, s.178].

“Tutinamə” mövzusu baxımdan Şərqi geniş yayılmış mövzulardan olub, mənşə etibarilə hind şifahi xalq ədəbiyyatına bağlıdır və sanskritce adı “Sukasaptati”dir (Çakasaptati). İlk orta əsrlərdən başlayaraq bu mövzu Şərqi xalqlarının şifahi və yazılı ədəbiyyatına nüfuz etmiş, bir çox dillərə çevrilərək geniş şəkildə yayılmışdır.

Yazılı ədəbiyyatda “Tutinamə” mövzusunda ilk əsərin müəllifi İmad bin Məhəmməd ən-Nəiridir. “Sukasaptati”də əks olunan didaktik

nağıllarla kifayətlənməyən Nəiri yazdığı əsəri əlavə hekayələrlə bəzəmiş və farsdilli ədəbiyyata çox möhtəşəm bir mövzu qazandırmışdır. Məhəmməd Nəiri “Cəvahir ül-əsmar” (“Zərif gecə söhbətləri”) adlanan həmin əsərini Xarəzmşah hökmdarı Sultan Əlaəddin Xilciyə (1296-1316) ithaf etmişdir.

Tutinamə mövzusunda yazılmış ən məşhur əsər heç şübhəsiz ki, Şeyx Ziyaəddin Nəxşəbinin “Tutinamə”sidir. 1330-cu ildə tamamlanmış adıçəkilən əsərində Ziyaəddin Nəxşəbi özündən əvvəl bu mövzuda qələm çalmış Məhəmməd Nəiri kimi tərcümə etdiyi hind orijinalından fərqli olaraq, əsərinə öz xalqı arasında yayılmış əlavə rəvayətlər daxil etmiş, “Sukasaptati”dəki geniş və təfəsilatlı hekayələri ya ixtisar etmiş, ya da qısaldaraq orijinal və bitkin bir əsər meydana gətirmişdir. Əsərin məzmunundan bəlli olur ki, Z.Nəxşəbi islami şərq ədəbiyyatı ilə bərabər, zəngin hind folklor və ədəbiyyatı, eləcə də mədəniyyəti ilə dərinlən tanış olmuş, yeri gəldikcə ərsəyə gətirdiyi “Tutinamə”sində onlardan bəhrələnmişdir. Dibaçə və əlli iki gecədən ibarət olan bu əsərin yüzdən çox əlyazmasının dünyanın müxtəlif kitabxana fondlarında qorunub saxlanıldığı araşdırmalardan bəllidir [4, s.338]. Həmçinin, AMEA M.Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutunda “Tutinamə”nin iki əlyazması vardır. Fil.ü.f.d. Əkrəm Bağrov bu əlyazmalar üzərində işləmiş və onu mükəmməl şəkildə Azərbaycan dilinə tərcümə edərək 1991-ci ildə cap etdirmişdir.

Z.Nəxşəbinin “Tutinamə”si İslam şərqində çox məşhurlaşmış, hökmdar saraylarında ən çox tələb olunan əsərlərdən birinə çevrilərək ənənəvi mövzuya marağı daha da artırmışdır. Ondan sonra həmin mövzuya müraciət edən ədiblər təbii ki, Nəxşəbinin bu əsərini izləmişlər. Hindmoğol hökmdarı Əkbər şah (1542-1605) da “Tutinamə”lərə maraq göstərmiş və «Bu mövzuda yeni bir əsər yazmağı öz çağdaşı olan ədib və tarixçi Əbulfəzl ibn Mübarəkə əmr etmişdir. O, mövcud hekayələr üzərində yaradıcılıq işi apararaq, onun dil və üslubunu sadələşdirmiş, bəzi hekayələri ixtisara salaraq əlli iki nağıl saxlamışdır» [2, s.182]. Əbulfəzl Mübarəkədən sonra Məhəmməd Qadiri adlı digər müəllif də “Tutinamə” mövzusuна müraciət etmiş, Z.Nəxşəbinin əsərini götürərək onun istifadə etdiyi bəzi hekayələri ixtisar etmiş və yerinə müəyyən hekayələri əlavə etməklə, otuz beş hekayətdən ibarət yeni bir əsər meydana gətirmişdir. Bu əsər də zaman keçdikcə çox məşhurlaşmış, dünya dillərinə tərcümə edilərək yayılmışdır [5, s.310].

“Tutinamə” islam coğrafiyasında yazılı ədəbi nümunə kimi məşhurlaşsa da, burada əks olunan hekayələr şifahi ədəbiyyata da sirayət etmiş, sadə xalq arasında yayılaraq çox sevilmişdir. Türk xalqları tərəfindən sevilən bu hekayətlər müxtəlif zaman kəsiyində türk hökmdarlarının da diqqətini cəlb etmiş, onlar həmin hekayələrin türkcə qələmə alınmasını, ya da

farsca yazılmış mövcud “Tutinamə”lərdən tərcümə edilməsini sifariş etmişlər. “Tutinamə”nin türkcəyə ilk tərcüməsi XVI əsrdə Sultan Bayazidin əmri ilə həyata keçirildiyi məlumdur. Qaynaqlara görə, bu tərcüməni Filibeli Ali Əfəndi, digər bir qaynaq isə XV əsr şairlərindən Həmdullah Həmdi tərəfindən edildiyi qeyd olunmuşdur. Bu dövrlərə aid müxtəlif “Tutinamə” tərcümələri olsa da mütərcim haqqında heç bir məlumat mövcud deyildir [4, s.310].

M.Nəsirinin “Lisanüt-teyr” tərcümə əsərini yazarkən öncə qeyd edildiyi kimi, Z.Nəxşəbinin “Tutinamə”sini əsas götürmüşdür. Bu zaman yazar orijinalda olan əlli iki gecənin yalnız qırx doqquzundan istifadə etmişdir. «Hekayələrin say fərqinin olması isə, Nəsirini ya Nəxşəbinin əsərindəki üç hekayəti verməyi lazım bilməmiş, ya da yararlandığı “Tutinamə” əlyazmasında hekayələrin sayı bu qədərmiş. Bütövlükdə Nəsirinin əsərindəki 49 hekayənin hamısı “Tutinamə”də olduğu kimi başlayır, olaylar eyni biçimdə cərəyan edir, eyni sonluqla bitir» [3, s.9].

Möhsün Nəsirini tərcümə zamanı onun məzmununda ciddi şəkildə dəyişiklik etməsə də mümkün qədər sərbəstliyə çalışmış, öz bədii təxəyyülünün məhsulu olan əlavələri etməkdən çəkinməmişdir. «Orta əsrlərdə Şərqdə, o sıradan Azərbaycanda tərcümə sənətinin bir növü olan sərbəst-yaradıcı tərcümələrə orijinal əsər səviyyəsində yüksək qiymət verilmişdir. Bu tərcümə ənənəsinin davamçıları ana dilinə çevirdikləri əsərlərə öz düşüncə və duyğularını da əlavə etmiş, onlara yeni-yeni çalarlar gətirmişdir» [6, s.10]. Nəsirini də sələfləri kimi öz tərcümə əsərini müxtəlif şeir parçaları ilə süslənmiş, bu zaman Nizami, Sədi, Hafiz, Cami, Rumi, Füzuli, Qövs kimi böyük söz ustalarının yaradıcılığına müraciət etmişdir. Təxminən üç yüzə yaxın şeir parçasından istifadə edən ədib əsərə yüzdən yuxarı öz şeirlərini də daxil etmişdir. Əsərdə Möhsün Nəsiriyə məxsus olan şeirlər türk və fars dilindədir. Bu şeirlərin mükəmməlliyi müəllifin şeir yaradıcılığı ilə peşəkar səviyyədə məşğul olmasından xəbər verir.

Əsərdə olan hekayət və rəvayətlər bütün “Tutinamə”lərdə olduğu kimi Şərqdə ağıl və müdriklik simvolu olan tutuquşunun dilindən söylənilmişdir. “Lisanüt-teyr”dəki hekayələr çox böyük müxtəliflik göstərməkdədir. Həmin hekayələrdə əks olunan məişət hadisələri və adət-ənənələr əsərin hind mənşəyindən xəbər versə də, müəllif müsəlman Şərqinin təmsilçisi kimi hadisələri islam aləmində təsvir edir.

Bəzən hekayə içərisində bir neçə hekayəyə rast gəlinir və həmin hekayələr bir-biri ilə məntiqi cəhətdən çox ciddi şəkildə bağlıdır. Hər şeydən əvvəl onu qeyd etmək lazımdır ki, bu hekayələrin tam əksəriyyəti didaktik əhəmiyyət daşıyır və əxlaqi mahiyyətdədir. M.Nəsirini əsərin xarakterinə uyğun olaraq xalq hikmətlərinə, atalar sözləri və eləcə də aya və hə-

dislərə tez-tez müraciət edir. Bütün bunlardan müəllifin yerli-yerində istifadə etməsi əsərin bədii siqlətini artırır, ona xüsusi mükəmməllik verir.

M.Nəsirinin bu tərcümə əsəri dil baxımından da çox maraqlıdır. Dövrünün ənənəsinə uyğun olaraq yüksək ədəbi üslubda və qafiyəli nəslrlə yazıya alınmış "Lisanüt-teyr" XVIII əsrin ədəbi dilinin əsas xüsusiyyətlərini özündə əks etdirir. Müəllif «Ərəb və fars sözlərindən, uzun, zəncirli izafətlərdən, həmin dillərə xas olan bədii ifadə vasitələrindən bol-bol istifadə edir» [3, s.14]. Möhsün Nəsiri dövrün tələbləri və ədəbi ənənəsinə uyğun olaraq mürəkkəb izafətlərdən və uzun cümlələrdən istifadə etsə də, bədii lövhə və təsvirləri yığcam və lakonik şəkildə verməyə çalışmışdır.

"Lisanüt-teyr" in qısa məzmunu belədir: «Çox ağıllı və bacarıqlı bir tacirin özü kimi fərasətli Meymun adlı bir oğlu olur. Atalığı borcunu yerinə yetirən tacir oğlunu Xücestdə adlı çox gözəl xanımla evləndirir. Atası kimi tacirlik peşəsini seçən Meymun bir gün bazarda gəzərkən çox zəkali və şirindil tutuquşu görür və onu almağı qərarlaşdırır. Tutuquşunun ağıllı məsləhətləri gənc tacirin yaxşı qazanc əldə etməsinə səbəb olur. Gəlirlərinin artmasında əsas vasitəyə çevrilən tutuquşunun hörməti sahibinin yanında daha da artır. Hətta, onun danıxmaması üçün "Şarək" adlı dişi quş alıb yanına buraxır. Tacir bir gün tutuquşunun məsləhəti ilə dəniz ticarətinə baş vurmaq və uzaq səfərə çıxmaq qərarına gəlir. Səfərə çıxmamışdan əvvəl xanımına hansısa bir iş görərkən tutuquşu ilə məsləhətləşməyi və sonra qərar qəbul etməyi tapşırır.

Müəyyən müddət quşlarla vaxt keçirən Xücestdə bir gün gənc şahzadəyə aşiq olur. O, gecə düşəndən sonra aşiq olduğu şahzadənin yanına getmək istəyir, ərinin tapşırığına uyğun olaraq bu qərarının ilk öncə tutuquşuna deməyi qərarlaşdırır. Özünü yaxşı başa düşər, – deyər ilk öncə dişi şarəkin yanına gedir və ona qərarını bildirir. Dişi quş Xücestdənin bu xəyanətkar istəyi qarşısında onu namussuzluqda ittiham edir və acılayır. Xücestdə quşun bu hərəkətindən qəzəblənir və onun tüklərini yolaraq boğazını üzüb qəfəsdən çölə atır. Qadının hirs və qəzəbinin şahidi olan tutuquşu tədbirli hərəkət etməyi üstün tutur. Xücestdəyə eşq və məhəbbətlə bağlı hekayələr danışır, təkliyin nə qədər əzablı olduğunu bildirir. Xücestdə hər gecə məşuqun yanına getmək arzusu ilə tutuquşunun yanına gəlir və bütün gecə boyu tutuquşunun ibrətamiz hekayələrinin seyrinə düşərək, sübhədək onu dinləyir, sabah açıldığı üçün arzusunun gerçəkləşdirə bilmir. Tutuquşu Xücestdəyə özünü elə göstərir ki, guya onun təzə sevgilisinə qovuşması üçün bu əhvalatları söyləyir. Əslində isə, onun məqsədi Xücestdənin başını qarışdırmaq və onun xəyanət etməsinə mane olmaqla, sahibinin iffət və namusunu qorumaq idi. Beləliklə, qırx doqquz gecə əsrarəngiz nağıllarla qadının başını qatan tutuquşu onun xəyanətkar arzusunun gerçəkləşdirməsinə imkan vermir və sahibinin namusunu sona qədər qoruyur. Sonda,

Xücestdənin əri olan tacir səfərdən evə qayıdır. Tutuquşu bütün hadisələri olduğu kimi ona bildirir. Sahibinə göstərdiyi misilsiz xidmət müqabilində azadlığa buraxılmasını istəyir. Meymun tutuquşunun arzusunun yerinə yetirir və onu azadlığa buraxır. Arvadını da boşayaraq tərkidünya həyat yaşamaqla ömrünü başa vurur».

Möhsün Nəsiri əhvalatları aydın və anlaşılıqlı bir nağıl üsulu ilə qələmə alır. Bəzən o, nəsihətə yol verir, haşiyə və ricətlərlə danışır, lakin əhvalatı qırır, adi bir söz və işarə ilə yenə də mətləbə qayıdaraq oxucunun diqqətini əsas məsələyə yönəldir. Oxucunu ən çox mənalı, hikmətli əhvalat və hadisələrdən, maraqlı sərgüzəşt və əhvalatlardan ibrət almağa, nəticə çıxarmağa çağırır və beləliklə də təsvir hədəfinə öz münasibətini bildirir.

Didaktik əsər olan «Lisanüt-teyr»də comərdlik, halallıq, əməksevərlik, xeyirxahlıq, mənəvi-əxlaqi bütövlük kimi xüsusiyyətlər təqdir edilir, bunun əksinə olaraq cahillik, zülmkarlıq, şərbaqlıq, hiyləgərlik, acgözlük pislənir. Əsasən alleqorik tərzdə yazılan bu hekayələr həm lakonik, həm də təsirlidir.

Beləliklə, Möhsün Nəsirinin «Lisanüt-teyr» əsəri XVIII əsr Azərbaycan bədii nəsrinin ən dəyərli nümunələrindən biridir.

ƏDƏBİYYAT

1. Cəfərzadə Ə. Füzuli əsərlərinin xalq ədəbiyyatına təsiri haqqında bir neçə söz. Məhəmməd Füzuli. Bakı, Azərneşr, 1958.
2. Səfərli Ə. XVII-XVIII əsrlərdə epik şeiri. Bakı, "Yazıçı", 1982.
3. Nəsiri M. Quş dili. Bakı, "Nurlan", 2009.
4. Акимущкин О.Ф. «Тутти-Наме» и предшественник Нахшаби (к вопросу об индо-иранских культурных связях) в сб. «Средневековый Иран». Москва, 2004.
5. Kurtuluş R. İslam Ansiklopedisi. 32 cilt. "Nəşəbi Ziyaeddin" maddəsi. İstanbul, Türkiyə Diyanət Vəki Basımevi, 2006.
6. Nəxşəbi Z. Tutinama. Bakı, Azərneşr, 1991.

Gadim Gubadov

MOHSUN NASIRI AND HIS TRANSLATION WORK "LISANUT-TEYR"

Summary

XVIII century is rich with portentous events for our history of artistic prose. "Lisanut-teyr" (Language of birds) work of Mohzun Nasiri is artistic example written in these periods. While writing the translation work "Lisanut-teyr", Mohzun Nasiri based on the work "Tutinama" of Z.Nakhshabi. In this case, writer used only 49 nights from 52 nights existing in original. As in all "Tutinama" works, all narrations and stories in the work were told by language of parrot which is the symbol of intellect and wisdom in the

East. Majority of these narrations have didactic-moral character. Most of the time the author applied to proverbs, vesicles, hadiths and verses from the Guran characterizing the style of the narration of Mohsun Nasiri.

Гадим Губадов

МОХСУН НАСИРИ И ЕГО ПЕРЕВОД «ЛИСАНУ-Т-ТЕЙР»

Резюме

В истории отечественной прозы XVIII век прославился знаменательными событиями. К этому периоду относится один из образцов того периода – произведение Мохсуна Насири «Лисану-т-тейр», в основу которого легла «Тутинаме» З.Нахшаби. М.Насири включил 49 ночей из 52 в произведении З.Нахшаби. Рассказы и легенды, как и в других «Тутинаме», представлены попугаем, являющемся символом разума и мудрости на Востоке. Большинство этих рассказов носят дидактико-нравоучительный характер. Зачастую автор обращается к пословицам, афоризмам, хадисам, аятам из Корана, характеризующим стиль повествования Мохсуна Насири.